

Onderwerp: Gevolgen stopzetten rechtszaak
subsidiefraude

Cluster: Veiligheid

Portefeuille: Burgemeester

Portefeuillehouder: C.J. Schouten

Van: M.I. Kampijon

Telefoon: 14 010

Uw kenmerk: 25bb000144

Ons kenmerk: M2501-2084 - 25bo002882

Aan de gemeenteraad

Datum: 22 januari 2025

Op 13 januari 2025 stelde S. Ceulemans (Leefbaar Rotterdam) het college schriftelijke vragen over 'Gevolgen stopzetten rechtszaak subsidiefraude'.

Inleidend wordt gesteld:

In februari van vorig jaar kondigde het OM na jaren van onderzoek aan dat het zou overgaan tot vervolging van drie personen op verdenking van fraude met subsidiegeld van de gemeente Rotterdam in de periode tussen 2010 en 2018. Het ging om drie mannen die zich bezig zeiden te houden met deradicaliseringscursussen. In de praktijk werd geld via allerlei schimmige constructies, van het toenmalige PBR tot stichting Attanmia, weggesluisd naar hun eigen zakken, onder meer in de vorm van een kaasfabriek in Marokko. Leefbaar Rotterdam is al ruim tien jaar met dit dossier bezig, heeft er talloze vragen over gesteld en debatten over aangevraagd en stuitte daarbij doorlopend op desinteresse en ontkenningen bij een groot deel van de raad en de burgemeester. Tot in 2018 de drie betreffende personen werden opgepakt op verdenking van de fraude en de gemeente Rotterdam de subsidie aan Attanmia stopzette. In februari vorig jaar kondigde het OM dan eindelijk aan tot vervolging over te gaan. Hierop vroegen wij een regeling van werkzaamheden plus een reactie van de burgemeester ten behoeve van dit debat aan. Dit commissiedebat staat gepland op 23 januari aanstaande in de commissie BOFV. Vorige maand, december 2024, liet het OM echter weten dat de rechtszaak is stopgezet door middel van strafbeschikkingen met de drie vervolgte personen. Naar aanleiding van dit besluit en de reactie van de gemeente in een recent NRC-artikel over deze kwestie¹ heb ik ter voorbereiding op dit commissiedebat de volgende vragen, met het verzoek of deze voorafgaand aan het debat beantwoord kunnen worden.

Hieronder volgen de vragen en onze beantwoording:

Vooropgesteld willen wij laten weten dat er een verschil is tussen verschillende informatiestromen. Er is officiële door het OM aangeleverde informatie aan de burgemeester en aan de gemeentelijke organisatie. Deze informatie is beperkt, omdat het OM aan regels is gebonden, zowel tijdens een lopend onderzoek als daarna. Denk hierbij aan gegevens zoals namen van de personen die een strafbeschikking opgelegd hebben

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/01/11/hoe-in-marokko-een-kaasfabriek-werd-opgezet-met-nederlandse-subsidies-voor-deradicalisering-het-lijkt-een-grote-misleiding-a4879255>

gekregen en de stichtingen waarbij fraude is vastgesteld. Vanuit het OM is informatie gedeeld middels een verstrekking, dit gebeurde tijdens het strafrechtelijke onderzoek (13 maart 2018), om te beoordelen of er maatregelen nodig waren voor de door gemeente verleende subsidies. Ook zijn collegiale gesprekken gevoerd tussen medewerkers van de gemeente en medewerkers van het Openbaar Ministerie, dat ging in algemene zin over deze zaak. Een andere manier waarop informatie beschikbaar is gekomen is via de genoemde medewerker. Hij heeft verteld over zijn getuigenverhoor bij politie. Daarnaast is er een informatiestroom vanuit de media.

De afgelopen jaren is in de berichtgeving met name gerefereerd aan een subsidie over de radicalisering. Dit gaat over het traject 'Weerbaar opvoeden' van stichting Attanmia: overigens geen de-radicaliseringsproject, maar een preventieve training om radicalisering te voorkomen. Omdat de situatie van Attanmia reeds in het publieke domein en uw raad is besproken, kunnen wij met de kennis die wij nu hebben reflecteren op onze subsidierelatie met deze organisatie, de weerbaarheidsprojecten die zijn uitgevoerd en de rol van de in de media besproken medewerker in dit proces.

Vraag 1:

Is de gemeente als betrokken partij vooraf door het OM op de hoogte gesteld van het voornemen om deze zaak te beëindigen middels strafbeschikkingen, met als gevolg dat de zaak niet meer inhoudelijk behandeld zou worden? Zo nee, wat vindt u hiervan? Zo ja, heeft u kenbaar gemaakt dat het in het belang van de gemeente Rotterdam is om de zaak wél door te zetten, onder andere met het oog op het verkrijgen van inzicht in alle opgetuigde fraudeconstructies?

Antwoord vraag 1:

In november 2024 is de gemeente Rotterdam door het OM geïnformeerd over de buitengerechtelijke afdoening van deze zaak. Dit is een eigenstandige beslissing van het OM over de afdoening van een strafzaak. Tijdens het onderzoek (in de periode van 2018-2024) heeft de gemeente meerdere keren om informatie gevraagd aan het OM. Dit om beeld te krijgen bij de omvang van de fraude, de stichtingen waarmee gefraudeerd is en welke werkwijze gehanteerd is. Het OM heeft aangegeven dat er geen informatie uit het lopende onderzoek gedeeld kon worden. Uitzondering hierop is een informatieverstrekking die de burgemeester heeft ontvangen in maart 2018 om te beoordelen of er maatregelen nodig waren met betrekking tot de door gemeente verleende subsidies (nadere toelichting bij het antwoord op vraag 3 en 4). Ook heeft het OM ons in het voorjaar 2024 geïnformeerd dat de strafzaak zich richtte op valsheid in geschrifte. Hierbij was het voor ons niet duidelijk wat dit betekent in het subsidieproces. Door deze beperkte informatie hebben wij nu geen beeld van de omvang van de fraude, de stichtingen waarvan is vastgesteld dat is gefraudeerd en welke werkwijze is gehanteerd. Zoals is aangegeven in de raadsbrief van 15 januari jl. (25bb000223) hebben wij hier begrip voor gedurende de looptijd van het strafrechtelijk onderzoek. Na afronding van de zaak hebben we het OM opnieuw gevraagd informatie te verstrekken over de subsidies waarmee gefraudeerd zou zijn en vooral over de wijze waarop fraude is gepleegd. Dit om te bezien of ons subsidieproces aangepast moet worden. Deze informatie hadden wij ten tijde van de raadsbrief nog niet ontvangen. Kort na het verzenden van deze raadsbrief hebben we in een gesprek met het OM nogmaals benadrukt dat het van groot belang is voor de gemeente hier meer duidelijkheid over te krijgen. In het gesprek is een toelichting gegeven op de focus van het strafrechtelijk onderzoek en we hebben het OM vervolgens gevraagd dit schriftelijk aan ons te bevestigen. Zodoende hebben wij het OM schriftelijk onderstaande vragen gesteld:

- Kunnen jullie aangeven of wij als gemeente Rotterdam op enigerlei wijze deze subsidiefraude met door ons verstrekte middelen hadden kunnen voorkomen of achterhalen?
- Kunnen jullie aangeven welke verbeteringen in het subsidieproces van gemeente Rotterdam kunnen worden doorgevoerd om subsidiefraude – zoals geconstateerd in het onderzoek – te voorkomen in de toekomst?

Op 17 januari heeft het OM de gemeente als volgt schriftelijk geïnformeerd:

'Het onderzoek van de politie heeft zich met name geconcentreerd op de uitgavenkant van een aantal stichtingen waaraan de hoofdverdachten waren verbonden. De verdenking daarbij was – kort samengevat – dat de hoofdverdachten gelden van de stichtingen voor andere doeleinden gebruikten dan het doel van de stichtingen. Gedurende onderzoek naar de administratie van deze stichtingen zijn betalingen en facturen aangetroffen die niets te maken hadden met de doelstelling van de stichtingen. De financiering van de kaasfabriek is daarvan een sprekend voorbeeld. Er zijn stichtingsgelden onttrokken die zijn afgedekt met valse facturen.

Na beoordeling van het politiedossier heeft het OM besloten de hoofdverdachten te vervolgen voor valsheid in geschrifte (het gebruiken dan wel opmaken van valse facturen en het opnemen daarvan in de administratie) en voor verduistering van gelden van de stichtingen.

Het strafrechtelijk onderzoek zag niet op het proces van subsidieverstrekking. Gelet hierop biedt het strafdossier dan ook geen handvatten om antwoord te geven op de specifieke vragen vanuit de gemeente en biedt het dossier, om die reden, voor ons geen grond om aanbevelingen te doen over het proces van subsidieverstrekking. Temeer ook niet omdat het strafrechtelijk onderzoek zag op feiten in de jaren tussen 2010 en 2018.'

Op basis van dit antwoord concluderen wij dat het OM geen onderzoek heeft gedaan naar ons proces van subsidieverstrekking en er op basis van het strafrechtelijk onderzoek geen informatie beschikbaar is over mogelijke kwetsbaarheden in het proces.

Vraag 2:

Deelt u de conclusie van o.a. het OM en de voormalig directeur van de Rotterdamse Rekenkamer dat deze fraude zich kenmerkt door een doelbewust ondoorzichtig opgetuigd web van diverse stichtingen met overlap, papieren en personele schijnconstructies en valse facturen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, deelt u de mening dat het cruciaal is dat, ondanks het beëindigen van de rechtszaak, dit hele netwerk van personen en organisaties van A tot Z glashelder in kaart is om o.a. te voorkomen dat in de toekomst nog geld naar direct en indirect betrokkenen kan vloeien?

Antwoord vraag 2:

Omdat het OM ervoor heeft gekozen de zaak met een strafbeschikking af te doen, hebben wij onvoldoende inzicht in de details van deze zaak om hier inhoudelijk een oordeel over te kunnen vellen. Ook hebben we hierdoor geen beeld van een netwerk. Het OM heeft geen onderzoek gedaan naar ons proces van subsidieverstrekking en ziet, zoals in het vorige antwoord aangegeven, geen grond om hier aanbevelingen over te doen.

We hebben op 21 januari het OM gevraagd of de namen van de stichtingen waarvan uiteindelijk is vastgesteld door het OM dat er fraude mee is gepleegd aan ons verstrekt kunnen worden. Dit om in de toekomst te kunnen voorkomen dat er subsidies aan deze stichtingen worden verstrekt. Het OM heeft ons verzoek in behandeling genomen.

Vraag 3:

Wat heeft de gemeente de afgelopen jaren gedaan om dit te bewerkstelligen, onder

andere naar aanleiding van het voortzetten van activiteiten door Attanmia na het beëindigen van de subsidie met een aantal andere organisaties?² En wat gaat u naar aanleiding van het stoppen van de rechtszaak doen om dit indien nodig verder in kaart te krijgen?

Vraag 4:

Garandeert u dat sinds het stopzetten van de subsidie aan Attanmia in 2018 op geen enkele wijze sprake meer geweest is van directe of indirecte subsidiëring van personen of organisaties die bij deze fraudezaak betrokken zijn?

Antwoord vragen 3 en 4:

In juni 2017 werd de burgemeester onder embargo geïnformeerd over het onderzoek van het OM. In maart 2018 heeft het OM informatie verstrekt aan de burgemeester over drie stichtingen en drie personen zodat de burgemeester kon beoordelen of er maatregelen nodig zijn met betrekking tot door de gemeente verleende subsidies. Uit de interne check werd duidelijk dat alleen bij stichting Attanmia nog twee trajecten liepen: twee subsidies 'Weerbaar opvoeden' in opdracht van Directie Veiligheid. In afstemming met het Openbaar Ministerie is besloten de subsidies door te laten lopen. Dit om te voorkomen dat de gemeente het strafrechtelijk onderzoek onbedoeld zou verstoren. Na afronding heeft de gemeente bij de aanvragen tot vaststelling met meerdere collega's zeer nauwkeurig beoordeeld of de prestaties geleverd waren conform de aanvraag (zowel inhoudelijk als financieel). Op basis van alle documentatie en checks is één traject in oktober 2019 conform subsidiebeschikking vastgesteld, en één traject in maart 2019 op 3.800 euro lager vastgesteld dan beschikt. Bij het laatstgenoemde traject is 1 van de 6 trainingstrajecten niet door de stichting uitgevoerd, waardoor dit trainingstraject (à 3.800 euro) niet werd gesubsidieerd. Wij hebben destijds vastgesteld dat de prestaties waarvoor de subsidies waren verleend, zijn geleverd. Na vaststelling van deze twee subsidies hebben wij geen nieuwe subsidies meer verleend aan Attanmia.

Bij de andere twee stichtingen die zijn genoemd in de informatieverstrekking van het OM, waren destijds geen lopende subsidietrajecten. Ook daarna zijn aan deze twee stichtingen geen subsidies meer verstrekt.

De informatieverstrekking van het OM in maart 2018 over drie stichtingen en drie personen zegt ons alleen dat het onderzoek zich hierop richtte. Nu de zaak met een strafbeschikking is afgedaan, hebben wij geen informatie of het om deze stichtingen en personen gaat waarbij fraude is vastgesteld.

Vraag 5:

Houdt het beëindigen van de rechtszaak met strafbeschikkingen iets in voor de mogelijkheid van de gemeente om op grond van de Algemene wet bestuursrecht en de subsidieverordening partijen gedurende een specifieke periode uit te sluiten van opdrachten en nieuwe of reeds lopende subsidieaanvragen te weigeren en/of te herzien?³ Zo ja, wat? Zo nee, gaat u maximaal gebruik maken van deze mogelijkheden?

Antwoord vraag 5:

De gemeente werkt in haar subsidieadministratie met de naam van de aanvragende organisatie, er is geen sprake van registratie van betrokken personen. Informatie vanuit het OM kan betrokken worden bij de beoordeling van eventuele toekomstige aanvragen.

² <https://www.pzc.nl/rotterdam/omstreden-stichting-attanmia-weer-actief-a8e9acdb/>

³ <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Reports/Document/12cedb36-2ecc-460a-b485-031e06b528bb?documentId=d5112ea7-ab77-405b-8d96-ce5689cc4a81>

In een subsidieproces wordt bij de beoordeling van een aanvraag gebruik gemaakt van een aantal weigeringsgronden op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) en de Subsidieverordening Rotterdam 2014 (SVR):

- de in de Awb opgenomen facultatieve weigeringsgronden komen erop neer dat de subsidieverstrekker de zaak niet vertrouwt (als er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de activiteiten niet zullen worden verricht, de verplichtingen niet zullen worden nagekomen of niet op behoorlijke wijze rekening of verantwoording zal worden afgelegd, zie art. 4:35 lid 1 Awb). Verder bestaat uiteraard de mogelijkheid om een aanvraag te weigeren als in de aanvraag onjuiste of onvolledige gegevens zijn verstrekt (4:35 lid 2 Awb);
- in de SVR is als weigeringsgrond opgenomen het geval waarin "de aanvrager doelen nastreeft of activiteiten ontplooit die in strijd zijn met de wet, het algemeen belang of de openbare orde".

Als er in een subsidieproces signalen zijn van misbruik, kan gebruik gemaakt worden van de wet Bibob, waarmee onderzocht kan worden of het risico bestaat dat een subsidie gebruikt wordt voor criminele activiteiten. Indien sprake is van een risico kan een aangevraagde subsidie worden geweigerd.

Vraag 6:

Hoe is het mogelijk dat de gemeente tegenover het NRC laat weten niets te weten over de fraudezaak en dat de gemeente "niet geïnformeerd [is] over bij welke organisaties en subsidiestromen de frauduleuze handelingen hebben plaatsgevonden", terwijl dit dossier al bijna vijftien jaar loopt, ruim tien jaar bekend is bij de gemeente en er talloze vragen over zijn gesteld, brieven over zijn gestuurd en debatten over zijn gevoerd?

Vraag 7:

Gaat u alsnog bij het OM naar deze zaak informeren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord vragen 6 en 7:

Zie antwoord op vraag 1.

Vraag 8:

Klopt het dat de gemeente niet meer kan worden gecompenseerd als slachtoffer voor de fraude omdat de termijn daarvoor verstreken is, zoals in NRC wordt gemeld? Zo ja, wanneer is deze termijn verlopen en welke pogingen heeft de gemeente gedaan om binnen die termijn gecompenseerd te worden?

Vraag 9:

Zijn er andere (bijvoorbeeld privaatrechtelijke) routes om alsnog geld terug te halen bij de fraudeurs? Zo ja, welke en bent u bereid hier zo snel mogelijk werk van te maken?

Vraag 10:

Voor welk totaalbedrag is de gemeente gedupeerd door deze fraude?

Antwoord vragen 8 t/m 10:

Zoals uit de beantwoording op vraag 1 blijkt, richtte het onderzoek van het OM zich op de uitgavenkant van de betrokken stichtingen. De stichtingen ontvingen van meerdere organisaties subsidies en deze middelen kwamen terecht op de bankrekening van de stichting. Omdat het onderzoek van het OM toeziet op de uitgaven van de stichting, is nu

niet te zeggen uit welke subsidie het geld waarmee gefraudeerd is afkomstig is. Een totaalbedrag is hierdoor niet te geven.

De prestaties voor alle verstrekte subsidies zijn destijds beoordeeld en vastgesteld als geleverd. Op basis van de nu beschikbare informatie is niet vast te stellen of de gemeente (financieel) gedupeerd is. Er is in het verleden geen reden geweest om deze subsidies via publiekrechtelijke weg terug te vorderen. In algemene zin geldt, dat binnen een termijn van 5 jaar na vaststelling de mogelijkheid bestaat om terug te vorderen als daar reden toe is. Subsidies die voor 2019 zijn vastgesteld kunnen zodoende niet meer worden teruggevorderd. Omdat deze publiekrechtelijke weg niet is bewandeld, is hiermee ook de civielrechtelijke weg afgesloten.

Vraag 11:

Waarom is na het debat in 2018, waarin Tanya Hoogwerf namens Leefbaar Rotterdam vroeg of de in het artikel genoemde ambtenaar betrokken was bij het onderzoek naar subsidiefraude, nooit meer aan de raad gemeld dat dit -in tegenstelling tot het antwoord van de burgemeester in het debat- wel degelijk het geval was?

Vraag 12:

Heeft de ambtenaar niet bij de gemeente c.q. de burgemeester gemeld dat hij opgeroepen was voor een politieverhoor over de subsidiefraude, wetende dat de burgemeester kort ervoor nog aan de raad gemeld had de ambtenaar helemaal niets met deze zaak te maken had? Indien hij dit niet gemeld heeft, deelt u dan de conclusie dat dit onaanvaardbaar is? Indien hij het wel heeft gemeld, waarom is aantoonbaar onjuiste informatie richting de raad dan niet rechtgezet?

Vraag 13:

Wat is uw reactie op het oordeel van de voormalig directeur van de Rekenkamer en integriteitsexpert Van Eijbergen, die in het NRC-artikel aangeven dat de betreffende ambtenaar niet betrokken had mogen zijn bij het verstrekken van subsidies aan personen waaraan hij tevens een privélening had verstrekt en dat dit de schijn van belangenverstrengeling wekt? Welke conclusies verbindt u hieraan?

Antwoord vragen 11 t/m 13:

De medewerker geeft aan dat hij in 2014, voordat hij in dienst kwam bij directie Veiligheid, een persoonlijke lening van ongeveer 9.500 euro heeft verstrekt aan een vriend en deze lening binnen een jaar is terugbetaald. De medewerker wist dat deze vriend de lening wilde gebruiken voor zijn investering in een kaasfabriek in Marokko. Deze vriend was, voor zover wij kunnen nagaan, niet betrokken bij stichting Attanmia, de stichting waarmee vanuit Directie Veiligheid een subsidierelatie bestond. De verantwoordelijkheid voor het beoordelen van de prestatie lag bij de programmamanager, niet bij de genoemde ambtenaar.

Nadat bij de medewerker bekend werd dat deze vriend verdachte was in het onderzoek van de fraudezaak, in 2018, heeft de medewerker de vriendschap verbroken. De ambtenaar is door politie gehoord als getuige in september 2018, vanwege de verstrekte lening. Hij heeft direct bij zijn leidinggevende melding gemaakt dat hij door politie is gebeld voor een afspraak en heeft ook na afloop verteld over het getuigenverhoor.

We hebben op dit moment geen reden om te twijfelen aan de integriteit van deze medewerker. Tegelijk heeft iedereen nu belang bij een zorgvuldig onderzoek naar de kwestie.

Om deze reden heeft de leidinggevende van de medewerker aan collega's van bureau integriteit gevraagd om vanuit hun expertise te bepalen of in dit geval nader onderzoek nodig is.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

G.J.D. Wigmans

De burgemeester,

C.J. Schouten